

סגור חלון

תרבות של חיפוש אשמים

חשש מתלוננות וביקורת יוביל לפרקליטות הססנית, חלשה וביורוקרטית

עו"ד לימור פלד 16/4/15

מספר **כתבות** שפורסמו בתקשורת העלו טענות כי הצעדים הארגוניים שבהם נקטו **פרקליטי המדינה**, כמחאה נגד הקמת "נציבות הביקורת על הפרקליטות", הם כביכול התנהגות "כוחנית ופורעת חוק".

טענה זו רחוקה מהמציאות ומתעלמת מעקרונות יסוד בדיני העבודה ומטיב של מאבק פרקליטי המדינה. הפרקליטים, כמו כל יתר העובדים בישראל, זכאים להודיע על נקיטת צעדים ארגוניים, ובפרט כשאלה מוגנים בסכסוך עבודה שהוכרז כדין. זוהי זכות יסוד בסיסית הנתונה לכל עובד המבקש להיאבק בהחלטה הפוגעת בזכויותיו ובתנאי עבודתו ושוללת ממנו הגנות הכרחיות.

להחלטה להקים מנגנון נוסף לביקורת אישית יש השלכות רחבות יותר. הסכסוך המתנהל אינו סכסוך כספי, ואין הוא נוגע רק לפגיעה בפרקליטים עצמם. מדובר במאבק חשוב על דמותו של הפרקליטות ועל חוסנו של שלטון החוק, אולי המאבק המשמעותי ביותר שידע ארגון הפרקליטים עד היום.

פרקליטי המדינה פועלים כשומרי-סף, הניצבים בחזית המאבק בפשיעה ובשחיתות ובשמירה על שלטון החוק. זהו מאבק יומיומי, קשה, אשר לא אחת גם גובה מהם מחיר אישי יקר.

במציאות הישראלית ננקטות לא פעם יוזמות לנגח את הפרקליטות ולרדוף את הפרקליט הבודד, במטרה להחלישו ועל מנת לרפות את ידיו. למעשה, הלחצים להקמתו של מנגנון נוסף זה הם חלק בלתי נפרד מכך.

הקמת גוף ביקורת, בניגוד להמלצות ברוחות ומנומקות של צוות מקצועי שמינה היועץ המשפטי לממשלה, משמשת כבר היום את מי שמבקש לנגח את הפרקליט הבודד, שעשה את מלאכתו.

עם הקמת נציבות הביקורת, הרדיפה מתנהלת גם תוך כדי ההליך המשפטי על-ידי השמעת איומים חוזרים ונשנים, בדמות פנייה לנציבות הביקורת. זאת, בעניינים הנוגעים לניהול השוטף והיומיומי של התיק המשפטי, באופן שמקשה על יכולתו של הפרקליט לנהלו.

אין אנו טוענים כי אין מקום לביקורת. גם לגישתם תפקיד הציבור של הפרקליט, בדומה ליתר עובדי הציבור, צריך להיות מפקח ומבוקר. אלא שלא ניתן להתעלם ממנגנוני הביקורת והבקרה, עשרה לפחות, הקיימים כבר היום! כך, במקום לפעול לחיזוקם של אלה שכבר קיימים, במארג צפוף זה, יש להוספת מנגנון, סיכונים רבים, שפורטו בדוח הצוות המקצועי הנ"ל, וחלקם מתממשים לנגד עינינו כבר היום.

במקום שבו פועלים כבר מנגנונים רבים אחרים, הסקלים איזונים ובלמים והגנות הכרחיות ואחידות לכלל עובדי המדינה או לכלל ערכי הדין, הסכנה העיקרית בכפל-ביקורת ובהקמת מנגנון פרטי נוסף, היא יצירת דין שונה לקבוצה מצומצמת ופגיעה בתקינותם של הליכים מובנים, המוסדרים בהוראות הדין ובסטדרטים מקצועיים ובינלאומיים. כפל-ביקורת יוביל בהכרח להרתעת-יתר ול"אפקט מצנן" על עבודת הפרקליט.

לא ניתן גם להתעלם מכך שאין למנגנון הביקורת הנוסף, במתכונת שבה הוקם, אח ורע בעולם, כפי שהצהירה לא אחת גם נציבת הביקורת, השופטת הילה גרסטל.

יתרה מכך, "חיפוש אשמים", אשר בא לידי ביטוי במנגנון לביקורת אישית, ממוגד למגמה ההולכת ומתחזקת בתחום הביקורת שלפיה מוטב להטמיע תרבות של זיהוי שורשי התקלות בראייה צופה פני עתיד, במטרה לחזק תהליכים פנימיים ולשפרם. תרבות שתוביל לשיתוף-פעולה מצד המבוקרים ולמציאת ארגונית לטובת כלל הציבור.

בכל שנה מתנהלים על-ידי הפרקליטים עשרות אלפי תיקים. העובדה שרק במקרים נדירים נמצאו כשלים, ואף לאלה ניתן מענה הולם במסגרת מנגנוני הביקורת והבקרה הרבים, שבירח את התלוות שהוגשו להם, ואף הסיקו את המסקנות הנדרשות, מלמדת יותר מכל כי לאמירה על היעדר ביקורת אפקטיבית, אין קשר למציאות.

ממילא, המקרים שעליהם מתבססים המצדדים בהקמת המנגנון הנוסף, אז וגם היום, סגעים בעיקר למדיניות כללית ולהחלטות של ראשי המערכת בתיקים עקרוניים או תקשורתיים, ולא להחלטות המתקבלות במהלך ניהולו השוטף של התיק על-ידי הפרקליט, הפועל במערכת היררכית ומיישם את הנחיות הממונים עליו.

לסיום, אומץ-ליבו ותעוזתו של הפרקליט המטפל בתיקים, לעתים סבוכים ומורכבים ולעתים רגישים או נגעים לאישיות ציבורית ולגורמים עתירי-ממון והשפעה, הם חלק בלתי נפרד מיכולתו למלא את שליחותו ולהגן על הציבור.

החשש מפני הגשת תלונות בגין כל מהלך וצעד שיעשה הפרקליט הבודד, יוביל לפרקליטות הססנית, חלשה וביזחקרטית. מערך תביעה עצמאי ואפקטיבי הפועל ללא מורא הוא הכרחי לקיומו של שלטון החוק, ועל כך אנו נאבקים.

■ הכותבת היא יו"רית ארגון הפרקליטים.